

Mr Саша Кнежевић
асистент

МЕЂУНАРОДНИ СТАНДАРДИ ЗАШТИТЕ ЉУДСКИХ ПРАВА ОКРИВЉЕНОГ

Увод

У покренутом кривичном поступку активира се инструментаријум државне принуде, чиме се реализује кривичноправна заштита друштва. Држава има легитимно право на одбрану од понашања која имају обележја кривичног дела, при чему је репресиван апарат усмерен на одузимање или ограничавање појединих људских права окривљеног. Да друштвена реакција према учиниоцу кривичног дела не би попримила карактер неконтролисане одмазде, потребно је да се омеђи делатност органа кривичног поступка уперена на ограничавање људских права окривљеног. Окривљени не може имати првенствено статус лица према коме држава реализује право на кажњавање, већ треба да поседује процесни субјективитет странке, процесно равноправне са овлашћеним тужиоцем. Институционализацијом процесне равноправности окривљеног стварају се услови за системску заштиту људских права ове кривичнопроцесне странке. На данашњем степену цивилизацијског развоја контрола репресивног апарата није више само задатак предвиђен Уставом и законима, већ и обавеза настала прихватањем међународних докумената који представљају збирку цивилизацијских стандарда у остваривању људских права.

Наднационалним регулисањем, људска права добијају универзални карактер. Глобални приступ регулисању права човека је резултат практичне реализације основних демократских и хуманистичких постулата, а с друге стране је реакција на сумрак људских слобода и права у ауторитарним системима екстремно десне и леве провениенције. Међународноправним регулисањем области људских права долази до извесног ограничавања још увек неприкосновеног државног суверенитета. Независно од става о супрематiji међународног или пак интерног права при регулисању ове материје, као цивилизацијски стандард се намеће потреба имплементације одредаба међународних докумената о људским правима у домаће законодавство.

Имајући у виду универзални карактер људских права, обрада ове теме има за циљ да сагледа у којој мери је наше позитивно кривично процесно право усаглашено са цивилизацијским стандардима заштите људских права окривљеног, садржаним у међународноправним документима из области права човека. Следствено томе, у фокусу наше пажње се налазе одредбе најзначајнијих међународноправних докумената из области права човека (првенствено, Универзалне декларације о правима човека и Међународног пакта о грађанским и политичким правима и слободама) и одредбе Закона о кривичном поступку значајне за процесну равноправност кривичнопроцесних странака. Настојаћемо да на сажет начин анализирамо степен усаглашености одредаба ЗКП које могу представљати основ легалног ограничавања права окривљеног са гаранцијама заштите права човека садржаним у међународноправним документима. Сматрамо да је степен респектовања међународноправних стандарда из области права човека ваљан показатељ степена изградње државе засноване на владавини права.

1. Прве идеје о правима човека

Тежња да се афирмише људских права одвијала се паралелно са борбом за ограничавање политичке власти, која се најпре водила на унутрашњем а у савремено доба и на глобалном плану. Још је у античко време, које је промовисало мисао и праксу демократског поретка, било идеја о једнакости људи и потреби ограничавања политичке власти. Софисти су сматрали да је "Бог створио све људе слободним и да никог није учинио робом". Платон је сматрао да се човек не сме подчињавати политичком поретку који би га морално понижавао, па је стога обавезним сматрао само законе проистекле из разума. У својој апологетици робовласничког система Аристотел је неједнакост људи пред законом правдао духовним и телесним разликама међу људима. Мисао о једнакости међу људима се највише развила захваљујући тзв. стоичкој школи. Међутим, иако су стоичари најдоследније промовисали начело једнакости међу људима, ни они се нису залагали за оживотворење овог начела.

Идеје о правима човека су биле присутне и у оквирима римског царства. Тако је Сенека учачавао да "истинска величина владара не лежи у безграничној употреби власти, већ у бризи за добро целине". Једнакост међу припадницима људског друштва

се образлагала и заједничким божанским пореклом људи.¹ Ове идеје су имале одраза и на устројство кривичног поступка античког доба. Ради се о оптужном систему кривичног поступка у коме је тенденција заштите слобода и права окривљеног имала превагу над тенденцијом ефикасности кривичног прогона.

Средњи век као период владавине апсолутистичких режима, са сукобљеним партикуларним интересима и тенденцијом клерикалних кругова за доминантним местом у друштву, није могао представљати погодан амбијентални оквир за свеобухватно правно уобличавање заштите људских права. Таквом друштвеном миљеу је одговарао кривични поступак инквизиционог типа са потпуном обесправљеношћу окривљеног. И поред несумњивог корака назад на плану људских права, средњи век је хронолошки оквир у коме је настао први значајнији кодекс о људским правима и слободама. Наиме, 1215. године донета је "Велика повеља о слободама" (*Magna charta libertatum*). У овој повељи су садржане и одредбе релевантне за положај окривљеног у кривичном поступку. Ради илустрације, презентираћемо поједине одредбе. Тако се напомиње да "убудуће никакав чиновник не треба да позива било кога на одговорност једино на основу сопствене оптужбе, без изјаве сведока од поверења којима се оптужба поткрепљује" (чл. 44.). Чланом 45. се предвиђа да "ниједан слободан човек неће бити ухапшен или затворен у тамницу, или лишен поседа, или стављен ван закона, или изгнан, или на било који начин општећен нити ћемо учинити нешто против њега, сем по законској пресуди његових перова или сагласно закону земље".²

Распадом феудалне друштвене структуре на сцену ступа новоконституисани буржоаски сталеж, који ће инспирисан постулатима буржоаских револуција учинити шире продоре у заштити људских права. У том контексту је најзначајнија "Декларација о правима човека и грађанина" донета 26.8.1789. године. Већ у преамбули овог документа се истиче да су "непознавање, заборављање или презирање права човека једини узроци општих несрећа и корупција Влада". Поред тога, права човека се карактеришу као природна и неотуђива. У каталогу права која предвиђа ова Декларација садржана су и права која

¹ Види: Др Драган М. Стојановић, Основна права човека-људска права и слободе у уставима европских држава, Ниш, 1989, стр. 15-16.

² Види: Велика повеља о слободама (превод), Архив за правне и друштвене науке, бр.4/ 1968, стр. 613-618

одређују положај лица која због своје деликтне активности могу доћи под удар закона. Тако се предвиђа да "ниједан човек не може бити оптужен, ухапшен или задржан осим у случајевима предвиђеним законом, и према поступку који је закон прописао" (чл. 7.). Истом одредбом се санкционише и самовољно поступање државних органа, али и предвиђа обавеза грађана да се повинују акцијама државних органа заснованим на закону. За заштиту људских права окривљеног значајне су и одредбе о забрани ретроактивног дејства закона и о претпоставци невиности окривљеног (чл. 8. и 9.).³

3. Организација уједињених нација и људска права

Завршетком II светског рата дошло је до стварања нове климе у међународним односима. Новонастала ситуација је представљала повољан моменат за конституисање једне глобалне светске организације, чији би делокруг рада поред обавезе очувања мира у свету била и заштита права човека. На оснивачком скупу у Сан Франциску 26.6.1945. године усвојена је, а 24.10. исте године је ступила на снагу "Повеља Организације Уједињених Нација", која представља конститутивни акт новостворене светске организације. У преамбули овог документа се истиче: "Народи Уједињених нација решени да васпоставимо веру у основна права човека, у достојанство и вредност људске личности"... (следи набрајање циљева ОУН). У широком дијапазону предвиђених циљева Уједињених нација истакнуто место заузима и подржавање и развијање поштовања права и слобода човека (чл. 1. Повеље ОУН). Поред тога, Повеља ОУН у својим одредбама конкретизује делатност Генералне скупштине и других органа Организације Уједињених Нација на плану заштите слобода и права човека. Одредбе Повеље су означиле почетак глобалног приступа људским правима и основ су њихове универзализације. Повеља ОУН је правни основ за доношење докумената којима се на системски начин уређује област слобода и права човека. Међутим, доношење ових докумената је изазвало неке проблеме око њихове примене.⁴

Поводом међународноправног регулисања људских права, поставља се питање односа међународног и унутрашњег

³ Види: Декларација о правима човека и грађанина (превод), Архив за правне и друштвене и науке, бр. 4/ 1968, стр. 621-623.

⁴ Види текст Повеље ОУН, "Архив"... оп. цит. стр. 637-638.

права. По овом питању теоретичари међународног јавног права немају јединствен приступ. Наиме, искристалисале су се две теоријски уобличене концепције. По дуалистичкој концепцији, унутрашње и међународно право су два одвојена и независна правна система, при чему међународно право регулише односе између држава, а унутрашње право уређује односе појединаца унутар државе и однос између појединца и државе. Због тога норме ових правних система не могу бити у колизији. Примена међународног права је могућа једино ако је држава у своје законодавство имплементирала прописе међународног права. По протагонистима ове концепције, постоји претпоставка о сагласности унутрашњег и међународног права. Ако то не би био случај, примељивале би се норме унутрашњег права.

Монистичка концепција на другачији начин приступа објашњењу односа међународног и унутрашњег права. Основно полазиште овог приступа је да међународно и унутрашње право представљају интегралне делове јединственог правног система. Ова концепција подразумева постојање хијерархијског односа између међународног и унутрашњег права, при чему се даје примат једном од саставних делова јединственог правног система, било међународном или унутрашњем праву.⁵

Не упуштајући се у ширу експликацију ове проблематике, ипак се може закључити да је у савременим условима државни суверенитет довољно снажан да на хијерархијској лествици заузме више место од ауторитета међународне заједнице. Међутим, интензивирање међународне сарадње (светска заједница схвата се као глобално село) и учешће највећег броја држава у изради међународних докумената, као и инволвирање одредаба тих докумената у законодавство већине земаља, бацају другачије светло на разматрање ове релације. Као саставни део унутрашњег законодавства (по ратификацији), норме међународних докумената постају релевантне за регулисање правног саобраћаја у националним оквирима. На овим позицијама је и Устав СРЈ, по коме "међународни уговори који су потврђени и објављени у складу са Уставом и општеприхваћеним правилима међународног права саставни су део унутрашњег правног поретка" (чл.16.). Уставотворац посебно апострофира значај међународног права у области људских права: "Савезна Република Југославија признаје и јемчи слободе и права човека

⁵ О односу између међународног и унутрашњег права види: Др Смиља Аврамов, Др Миленко Крећа, оп. цит . стр. 25-30.

и грађанина које признаје међународно право" (чл. 10.Устава СРЈ).

Усвајањем Повеље Организације Уједињених Нација ствара се правни основ за међународноправно регулисање слобода и права човека. Ослањањем на конститутивни акт универзалне светске организације усвајају се документи који на интернационални ниво издижу заштиту људских права. Њима се по први пут врши каталогизација основних слобода и права човека и прокламују принципи којима се инструментализује њихова реализација. Респектовање ових докумената представља тест за утврђивање степена демократске легитимације државне власти у свакој земљи. Као најзначајнији документи на плану заштите људских права, имајући у виду првенствено одредбе које се односе на заштиту људских права у кривичном поступку, сматрају се:

- Универзална декларација о правима човека (донета 10.12.1948. од Генералне скупштине ОУН);

- Међународни пакт о грађанским и политичким правима (усвојен и отворен за потписивање и ратификацију резолуцијом Генералне скупштине ОУН 2200 А, од 16.12.1966. године;

- Декларација о заштити свих лица од тортуре и других облика нехуманог или понижавајућег поступања (усвојена резолуцијом Генералне скупштине ОУН 3452, од 9.12.1975.

Поред ових докумената Организације Уједињених Нација, предмет наше пажње биће и Европска конвенција о заштити права човека и основних слобода, донета од Европског савета 1950, а ступила на снагу 1953. године.

Приликом анализе каталога слобода и права садржаних у поменутиим међународним актима, потребно је имати у виду различиту правну природу ових докумената. Универзална декларација о правима човека представља акт Генералне скупштине ОУН и нема карактер међународног уговора, па самим тим не подлеже ратификацији земаља чланица ОУН. Међутим, обавезност ове декларације проистиче из чињенице да она представља извор међународног обичајног права.⁶ Ауторитет ове декларације је оснажен и околношћу да она представља регистар права и слобода човека на нивоу цивилизацијског минимума, чије би игнорисање у унутрашњем законодавству и судској пракси било неприхватљиво.

---

⁶ Др Ђорђе Лазин, Међународни стандарди о људским правима, Југословенска ревија за криминологију и кривично право, 1991, бр.4, стр. 86.

Међународни пакт о грађанским и политичким правима је по правној природи међународни уговор. Због тога одредбе овог уговора обавезују државе које су га потписале и ратификовале. Чином ратификације овај међународни уговор је постао интегрални део унутрашњег правног система и има снагу закона. На тај начин се судови доводе у позицију да непосредно примењују одредбе овог међународног уговора. Југославија је, као и већина чланица ОУН, ратификовала овај међународни уговор.

Обавезност примене одредаба међународних уговора може изузетно бити ограничена. Међутим, та ограничења не смеју ићи преко ограничења садржаних у самим међународним уговорима. Приступ ограничењима у примени међународних уговора мора бити рестриктиван. Ограничења морају бити јасно прецизирана у закону и подвргнута контроли независног судства. Људска права и слободе могу се ограничити само ако је то нужно ради поштовања истих таквих права других лица и ради задовољења "правичних захтева морала, јавног поретка и општег благостања у демократском друштву". Притом се ова права и слободе не могу остваривати противно циљевима и принципима Уједињених нација (чл. 29. Универзалне декларације о правима човека).

Приликом анализе садржине међународних аката из области заштите људских права, усредсређуемо се на приказ права релевантних за процесни положај окривљеног у кривичном поступку.

3. 1. Право грађанина да не буде произвољно ухапшен, притворен или протеран

Кривично процесно право као грана позитивног права пружа законски оквир ограничавања слобода и права човека у одређеним ситуацијама. Тако под законом предвиђеним условима, интервенцијом полицијских органа грађанин може бити лишен слободе, а акцијом судских органа (изузетно и полиције) на одређено време се може ограничити слобода кретања грађанина, одређивањем притвора. Како ове мере суштински задиру у остваривање слобода и права човека, регулисање ових ситуација је и предмет међународноправне регулативе. Универзална декларација о правима човека предвиђа да "нико не сме бити произвољно ухапшен, притворен или протеран" (чл. 9.). На строги легалитет и забрану самовоље при лишењу слободе и одређивању притвора обавезује и Међународни пакт о грађанским и политичким правима. Овим

међународним уговором се предвиђа и обавеза обавештавања ухапшеног лица о разлозима оптужбе против њега. Предвиђена је и обавеза извођења на суд ухапшеног или притвореног лица у најкраћем могућем року. Право на изјављивање жалбе на одлуку о хапшењу или притварању, као и на накнаду штете због незаконитог хапшења или притварања, чине саставни део регулативе права човека Међународним пактом о грађанским и политичким правима (чл. 9.).

3. 2. Права оптужених лица у вези са суђењем

Посебну област међународноправне заштите права човека чини заштита лица оптужених за извршење кривичног дела. Одредбе међународних докумената децидирано предвиђају право оптуженог (окривљеног) на јавно и непристрасно суђење. Универзална декларација о правима човека наглашава да "свако има потпуно једнако право на правично и јавно суђење пред независним и непристрасним судом, који ће одлучити о његовим правима и обавезама, и основаности сваке кривичне оптужбе против њега" (чл. 10.).

Одредбе Међународног пакта о грађанским и политичким правима проширују дијапазон права оптуженог. Тако оптужени (окривљени) има право на суђење од "надлежног, непристрасног и независног суда, право на употребу матерњег језика пред судом, право на бесплатне адвокатске услуге уколико није у могућности да плати те услуге, "могућност да испитује и издејствује испитивање сведока оптужбе". Исто тако, окривљени се не може приморати на сведочење против себе нити на признање кривице.

Каталог права окривљеног, према овом међународном уговору, употпуњује се правом на вишестепеност суђења, као и посебном заштитом малолетних оптужених. Поред тога, предвиђа се да нико не може бити кривично одговоран и кажњен због дела за које је већ ослобођен или осуђен (чл. 14. Међународног пакта о грађанским и политичким правима).

Презентирани каталог права окривљеног (оптуженог) садржан је и у Европској конвенцији о заштити права човека и основних слобода.⁷

⁷ Текст Европске конвенције о заштити права човека и основних слобода објављен је у "Архиву за правне и друштвене науке", 1968, бр. 4, стр. 764-776.

Потребно је нагласити да сви поменути документи предвиђају претпоставку невиности окривљеног, о којој је било речи у овом раду.

Међутим, и према одредбама међународних аката, права оптуженог (окривљеног) могу бити ограничена. Међународним пактом о грађанским и политичким правима се предвиђа могућност "одстрањивања штампе, и јавности суђења због интереса морала, јавног поретка или националне безбедности". Исто тако, као разлог искључења јавности наводи се заштита приватности и интереса правде (чл. 14.). Оваквом формулацијом пружа се могућност државним законодавствима да релативизују право окривљеног на јавно суђење. И сада важећи Закон о кривичном поступку Југославије предвиђа могућност искључења јавности са главног претреса, из разлога чувања тајне, јавног реда, морала, заштите интереса малолетника и заштите посебних интереса друштвене заједнице (чл. 288.).

Ако се упореде разлози за искључење јавности предвиђени Међународним пактом о грађанским и политичким правима и нашим законодавством, може се запазити сличност у регулисању. Упоређујући "тајну" као разлог за искључење јавности на главном претресу према ЗКП и "интересе приватног живота страна у спору" као разлог искључења јавности предвиђен Међународним пактом о грађанским и политичким правима, на први поглед би се могло закључити да се приватни живот окривљеног више штити одредбама међународног права. Међутим, наш законодавац рестриктивније приступајући овом разлогу за искључење јавности, у већој мери афирмише јавност суђења као претпоставку законитости у раду суда.

Нацртом Закона о изменама и допунама Закона о кривичном поступку из јула 1990. као разлог за искључење јавности се предвиђала "заштита личног и интимног живота окривљеног и оштећеног", што је у складу са разлогом предвиђеним Међународним пактом о грађанским и политичким правима. Исто тако, предвиђало се изостављање "заштите других посебних интереса друштвене заједнице" као разлога за искључење јавности. *De lege ferenda* ову могућност треба конкретизовати при предстојећим изменама законодавства. То налажу обавезе настале прихватањем међународних аката.

3. 3. Права осуђених лица

Иако строго правно узевши, пенитенцијарни третман осуђених спада у домен регулативе права о извршењу кривичних санкција, због органске повезаности са положајем окривљеног у

кривичном поступку међународноправна регулатива овог питања ће бити презентирана на овом месту. Заштита људских права осуђених је регулисана "Скупом минималних правила за поступање са затвореницима" усвојених у Женеви 1955. године, а потврђених од Економског и Социјалног Савета ОУН 1967. године.

Овим правилима је извршена стандардизација права осуђених лица. Њиховом применом се постиже хуманизација затворског амбијента, иначе погодног за јављање депривација и фрустрација различите природе. Минимална правила за поступање са затвореницима искључују примену телесних казни, упућивања у тамне самице, као и сурово, нехумано и понижавајуће кажњавање за учињене дисциплинске преступе у затворској установи.

Право на здравствену заштиту осуђених заузима важно место у каталогу права садржаних у "минималним правилима". Обавеза је затворског медицинског особља да у најкраћем року изврши лекарски преглед сваког осуђеног по доласку у затворску установу. Водећи рачуна о соматском и менталном здрављу осуђеничке популације, лекари су дужни да управнику затворске установе пријаве случајеве погоршања здравља осуђених насталих као последица услова у којима се казна издржава (чл. 25. "Минималних правила").

"Минималним правилима" се предвиђа и право жалбе осуђених управнику затворске установе, инспекторима, администрацији установе и правосудним органима.

3. 4. Забрана дискриминације у кривичном правосуђу

Одредбама међународних аката из области заштите права човека предвиђа се једнак третман свих лица у уживању свих права која се предвиђају овим актима, па тако и права која се односе на област кривичног правосуђа. Универзалном декларацијом о правима човека (Univerzal Deklaration of Human Rights) се наглашава да "сваком припадају сва права и слободе проглашене у овој Декларацији, без икаквих разлика у погледу расе, боје, пола, језика, вероисповести, политичког или другог мишљења, националног или друштвеног порекла, имовине, рођења или других околности" (чл. 2.). Посебно се апострофира једнакост свих пред законом и право на подједнаку заштиту закона. Истоветан третман се предвиђа за сва лица која су жртве дискриминације или подстицаја на дискриминацију, без обзира на различитост у погледу расе, пола, вероисповести и

других околности (чл. 7. Универзалне декларације о правима човека). Готово истоветну одредбу садржи и Међународни пакт о грађанским и политичким правима (чл. 26.).

Забрана дискриминације у кривичном правосуђу се предвиђа и неким другим међународним документима. Тако је Декларацијом Светске конференције међународне године жена, одржане у Мексико Ситију 1957. године, позвано на спречавање повреде људских права жена изазваних кривичним делима и другим социопатолошким појавама као што су, на пример, кривично дело силовања, насилничко понашање, проституција и слично.

Заштита од расне, етничке или верске дискриминације заузима видно место у напорима међународне заједнице да је елиминише. Из тих разлога је 1969. године донета Конвенција о одстрањивању свих облика расне дискриминације. Њоме се поред гаранција о једнаком третману свих лица при уживању права и слобода, предвиђа и заштита од насиља службених лица, институција, неформалних група грађана, мотивисаних расном или националном нетрпељивошћу.⁸

3. 5. Међународни стандарди понашања судија, адвоката, полиције и других лица овлашћених за примену права

Један од предуслова за заштиту људских права окривљеног у кривичном поступку је и респектовање међународних стандарда и одредаба домаћег законодавства о понашању лица овлашћених за примену права. Због значаја законитости у деловању ових органа на остваривање права човека, стандарди њиховог понашања су нашли места и у међународним актима, који на најопштији начин регулишу област заштите људских права. Универзалном декларацијом о правима човека захтева се самосталност, компетентност и независност правосуђа (чл. 10.). Исто се чини и Међународним пактом о грађанским и политичким правима (чл. 14.). Начелни приступ регулисању ових питања разрађен је у Нацрту начела о једнакости у правосуђу. Нацрт начела о једнакости у правосуђу садржан је у Студији о једнакости о правосуђу, која представља публикацију ОУН. Примену ових начела препоручила је Генерална скупштина

⁸ Види Извештај Секретаријата ОУН о правима човека: Активности УН на пољу кривичног правосуђа и спречавање криминалитета, Југословенска ревија за криминологију и кривично право, 1979, бр. 3-4, стр. 3-17.

ОУН (резолуција 3144 А, број XXVIII, усвојена 14.12.1973. године). Овим начелима се захтева поштовање принципа "образовања, сигурности радног места и награђивања судија". Поменути нацрт предвиђа и стандарде понашања пороте, судских помоћника и адвоката.⁹

Имајући у виду међународне стандарде о статусу судија, може се констатовати да је некадашња СФРЈ није у довољној мери придржавала тих норми. Наиме, концепт јединства власти је за последицу имао де фуре супрематију законодавне, а де факто извршне власти. Судска власт је била у сенци законодавне, а нарочито извршне власти, посебно имајући у виду статус судија. Судска функција је била нестална (трајала је осам година, са могућношћу продужавања мандата), а велики утицај на избор судија је имао политички establishment како централне, тако и власти нижих територијално-политичких јединица. Институционална изградња независног судства је постала могућа тек инаугурисањем система подела власти Уставом СРЈ и Уставом Републике Србије. Нужан предуслов за остваривање концепције независног судства је успостављање сталности судске функције. Тек са остварањем ових услова, стекле су се почтне претпоставке за испуњење обавеза предвиђених међународним актима који се односе на изградњу концепције независног судства, као гаранције остваривања права човека у судским поступцима.

"Нацртом начела о једнакости о правосуђу" се настојао изградити и етички кодекс рада полиције. У том циљу су и органи ОУН позвали на доношење тог кодекса. Комитет за сузбијање и надзор над криминалом, као тело ОУН, сачинио је "Кодекс понашања лица овлашћених за примену права". Одредбама овог кодекса се од полиције и других органа овлашћених за примену права захтева поштовање људског достојанства, као и забрана употребе силе и свих облика нехуманог поступања са осумњиченим односно окривљеним.

Закључак

Међународним документима из области заштите људских права предвиђени су цивилизацијски стандарди заштите људских права окривљеног. Сагласно овим документима, грађанин не може да буде произвољно ухапшен, притворен или протеран. Окривљени има право на суђење од стране независног и непристрасног органа, уз обезбеђивање оптималних

⁹ Ибид, стр. 3-17.

услова за остваривање права на одбрану. Правосудни и полицијски органи морају да поступају у складу са стандардима садржаним у међународним документима.

Наш законодавац је у великој мери испоштовао међународне стандарде заштите људских права окривљеног. Значајан корак у смеру усаглашавања нашег законодавства са међународним документима из области заштите права човека представља институционално заокруживање концепта независног судства. Доследна реализација одредаба Устава СРЈ, које у погледу заштите људских права окривљених иду корак даље од међународноправних докумената, представља путоказ за изградњу државе засноване на владавини права.

Mr Saša Knežević
Assistent à la Faculté de Droit à Niš

STANDARD INTERNATIONAUX DE LA PROTECTION DES DROITS DE L'HOMME DE L'ACCUSE

Résumé

Par le déclenchement du mécanisme répressif de l'Etat il se crée la possibilité réelle de la privation ou de la limitation des droits fondamentaux de l'homme à l'égard de l'accusé. Le contrôle de l'appareil répressif n'est plus seulement une obligation prévue par la Constitution et les lois, c'est aussi une obligation de l'Etat issue de l'adoption des documents internationaux qui représentent le recueil des standards civilisateurs dans la réalisation des standards civilisateur dans la réalisation des droits de l'homme.

L'adoption de la Charte de l'Organisation des Nations Unies a créé la base pour la réglementation juridique internationale de la protection des droits de l'homme par quoi les droits de l'homme reçoivent un caractère universel. L'adoption des standards internationaux du domaine de la protection des droits de l'homme (et par la des droits de l'accusé) présente le teste de l'identité démocratique de chaque Etat. Par conséquent l'obligation de notre législateur est de respecter au maximum ces standards.